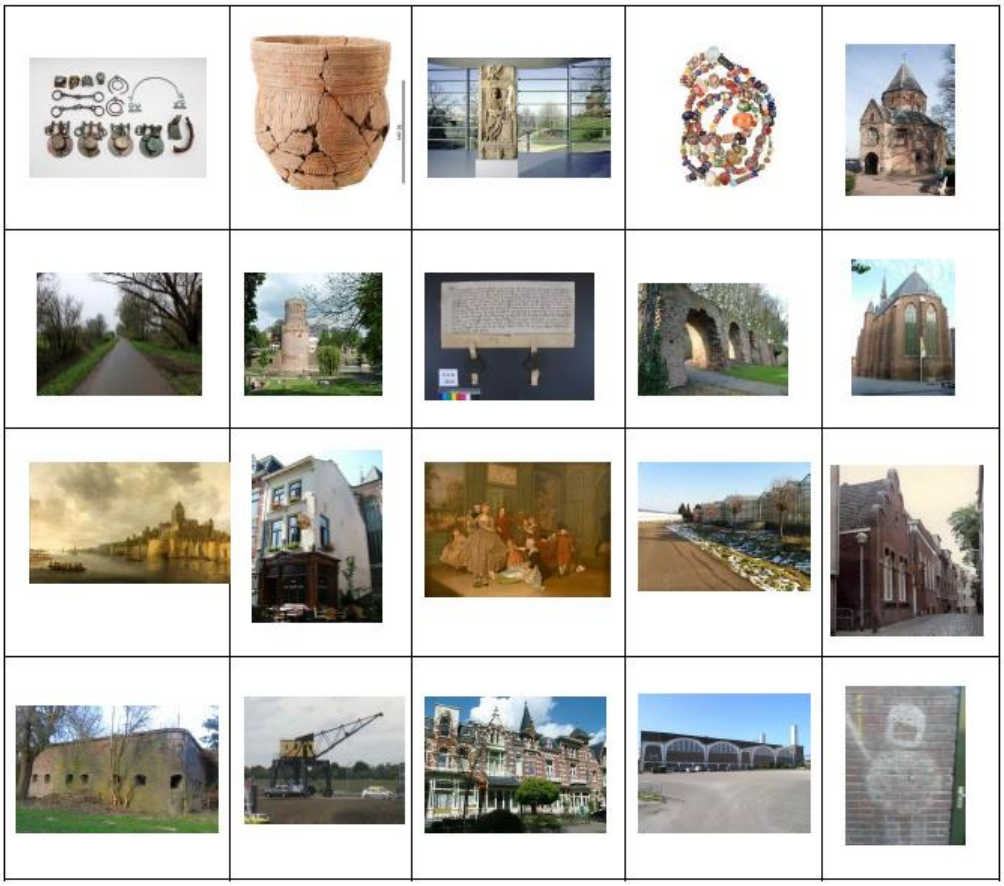
Nijmegen

Verleden Verbeeld

Kader en uitvoeringsprogramma 2019-2022

Samenvatting

In 2009 hebben wij de Visie Verleden Verbeeld vastgesteld. In deze visie hebben wij de ambitie uitgesproken om de rijke geschiedenis van onze stad beter zichtbaar en beleefbaar te maken, om in te kunnen zetten voor een aantrekkelijke stad en voor toeristisch-economische ontwikkelingen. Wij hebben deze ambitie nog steeds, maar na 9 jaar is het tijd voor een nieuw kader en uitvoeringsprogramma.

Met dit nieuwe kader gaan we ons budget voor Verleden Verbeeld (jaarlijks €100.000,-) gerichter inzetten voor projecten die passen binnen de thema`s 75 jaar Vrijheid (2019), Romeinse Limes (2020-2021) en 750 jaar Stevenskerk (2022). Deze thema`s passen binnen de rode draad die door onze geschiedenis loopt, namelijk de verhaallijn *Verhalen van aanvallen, verdedigen, oorlog en vrede* (Nijmegen verdedigingsstad).

De gemeente Nijmegen heeft op 1 oktober 2018 de *Nijmeegse Kaderverordening Subsidies 2019 (NKS 2019)* vastgesteld. Deze verordening is ook van toepassing op het deelbudget *Particuliere initiatieven* in het uitvoeringsprogramma Verleden Verbeeld.
De overige deelbudgetten betreffen bijdragen.

Inhoudsopgave

Samenvatting **1**
Inhoudsopgave **2**
Inleiding **3**
Ambitie en doelstellingen 3
Hoofdstuk 1 Kaders **6**
De collectie als basismateriaal 6
Verhaallijnen als uitgangspunt 6
Inwoners en bezoekers 10
Communicatie 10
Educatie 11
Publieksbereik 11
Partners 12
Hoofdstuk 2 Uitvoeringsprogramma 2019-2022 **13**
Budgetverdeling 13
Begroting **16**
Bijlage 1 Algemene uitgangspunten **18**
Bijlage 2: korte terugblik op 2017 en 2018 **20**

Inleiding

In 2009 hebben wij de Visie Verleden Verbeeld vastgesteld. In deze visie hebben wij de ambitie uitgesproken om de rijke geschiedenis van onze stad beter zichtbaar en beleefbaar te maken, om in te kunnen zetten voor een aantrekkelijke stad en voor toeristisch-economische ontwikkelingen. Wij hebben deze ambitie nog steeds, maar hebben een nieuw kader voor het realiseren van deze ambitie opgesteld.

Het uitgangspunt van de Visie Verleden Verbeeld is als volgt: Beschouw Nijmegen als een geschiedenisboek, kies de belangrijkste historische momenten als focuspunten, breng deze focuspunten op strategische plekken in de stad tastbaar en fysiek tot uitdrukking als bedels aan een ketting en breng ze extra tot leven door middel van professionele evenementen, exposities, etc.

In de Visie Verleden Verbeeld is een voorstel voor een aanpak gedaan. Dit heeft geresulteerd in het Masterplan Verleden Verbeeld, dat in 2011 door ons college is vastgesteld. In het Masterplan is verwoord hoe we de ambities uit de Visie Verleden Verbeeld in de jaren 2011-2014 zouden gaan uitvoeren. Elk jaar stelt ons college een uitvoeringsprogramma op, waarin per jaar concrete projecten zijn genoemd. Voor deze projecten is jaarlijks €100.000,- beschikbaar.

Het huidige Masterplan was bedoeld om tot 2014 als leidraad te dienen. De afgelopen jaren hebben we het Masterplan nog steeds als uitgangspunt voor de uitvoeringsprogramma`s gebruikt. Diverse ontwikkelingen van de afgelopen jaren hebben tot andere inzichten geleid en zijn nu aanleiding om een nieuw kader en uitvoeringsprogramma op te stellen. Ook zijn een deel van de in het Masterplan genoemde projecten reeds gerealiseerd, andere projecten zijn om verschillende redenen niet uitgevoerd. Dit nieuwe kader is inclusief het uitvoeringsprogramma voor de jaren 2019-2022 en vervangt het Masterplan Verleden Verbeeld uit 2011. Het kader en uitvoeringsprogramma vallen onder de Nota Cultureel Erfgoed.

Ambitie en doelstellingen

Onze ambitie is nog steeds hetzelfde als in 2011: we willen de rijke geschiedenis van de stad beter zichtbaar en ervaarbaar maken. We doen dit vanuit de overtuiging dat erfgoed kan bijdragen aan een aantal opgaven die we als gemeente hebben.

Ons doel is om erfgoed in te zetten voor:

1. Een kwalitatief goede leefomgeving [ruimtelijk];
2. Het vergroten van de aantrekkingskracht van de stad voor (nieuwe) inwoners, bedrijven en bezoekers om de economische veerkracht van onze stad te versterken [economisch];
3. De versterking van de binding van inwoners met de stad, door verdieping van de `Nijmeegse identiteit` aan te brengen [sociaal].

Bijdragen aan een kwalitatief goede leefomgeving

In de Nota Cultureel Erfgoed (vastgesteld 2013) hebben we drie pijlers benoemd die nodig zijn voor een goede erfgoedzorg, om bij te kunnen dragen aan de gemeentelijke opgaven:

Bescherming & instandhouding (erfgoedzorg), duurzame ruimtelijke ontwikkeling (inpassen) en kennis & inspiratie (vertellen verhaal). De bijdrage van erfgoed aan een kwalitatief goede leefomgeving wordt met name uitgevoerd via de pijlers Bescherming & instandhouding en Duurzame Ruimtelijke Ontwikkeling. Erfgoed is namelijk een factor die mede kwaliteit geeft aan de ruimte. Cultuurhistorie, monumenten en karakteristieke gebouwen en objecten dragen bij aan de identiteit van een plek. Door erfgoed te behouden en in te passen bij ruimtelijke ontwikkelingen blijft de identiteit van onze stad behouden. Gebieden met identiteit kennen per definitie een hoge gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. Dit sluit tevens aan bij onze wettelijke taken, die ook meegenomen zullen worden bij het opstellen van de nieuwe Omgevingsvisie.
Ook het zichtbaar maken van het verleden draagt bij aan een aantrekkelijke stad. Daarnaast vinden we het belangrijk om draagvlak te creëren voor behoud en ontwikkeling van erfgoed en inwoners te informeren over de geschiedenis van hun stad en buurt. We leggen uit waarom het belangrijk is om dat erfgoed te behouden en te benutten bij ruimtelijke ontwikkelingen. Bij archeologische opgravingen ten behoeve van ruimtelijke ontwikkelingen informeren we inwoners over de opgravingen.

Vergroten aantrekkingskracht ter versterking van de economische veerkracht
Daarnaast vergroot een monumentale woon- en leefomgeving en de aanwezigheid van een monumentale binnenstad de aantrekkingskracht van de stad als geheel. De historische stad is een geliefde plek voor niet-ketengebonden winkels, zoals de Lange Hezelstraat laat zien. De binnenstad, waar herinneringen van 2000 jaar te vinden zijn, is een trekpleister voor toeristen. De 19e-eeuwse stadsuitleg is vanwege de representatieve, monumentale panden een belangrijke vestigingsplaats voor bedrijven en kantoren. De 19e-eeuwse stadsuitleg heeft ook, net zoals andere woonbuurten met karakteristieke historische bebouwing als de Indische Buurt, een aantrekkelijk woonklimaat.
De aanwezigheid van erfgoed heeft dus niet alleen een positieve invloed op de sfeer van de directe omgeving, maar levert ook geld op.

Naast behoud en ontwikkeling van ons erfgoed voor het versterken van de economische veerkracht is het ook belangrijk om verbindingen tussen de verschillende historische gebouwen, objecten en plekken in onze stad aan te brengen. Dit zorgt voor meer samenhang tussen ons erfgoed uit de verschillende perioden, wat weer kan bijdragen aan de historische uitstraling van de stad en daarmee aan het versterken van de economische veerkracht. Ook is het belangrijk om het verhaal achter deze gebouwen, objecten en plekken te vertellen. Waarom maken ze deel uit van de Nijmeegse geschiedenis, waarom zijn ze zo bijzonder?

Versterken van de binding van inwoners met de stad
Doordat erfgoed bijdraagt aan de identiteit van een plek, bindt het inwoners aan hun woonomgeving. De geschiedenis van hun eigen wijk of buurt is voor inwoners heel waardevol. Inwoners zijn trots op hun buurt en de eigenheid van die buurt ligt vaak in de geschiedenis en het karakter van de bebouwing en de stedenbouwkundige structuur. Kennisoverdracht over het verleden is hierbij belangrijk.

Om ons erfgoed beleefbaar en toegankelijk te maken, de verhalen te kunnen vertellen en de kennisoverdracht te bevorderen heeft de gemeente budget beschikbaar gesteld voor initiatieven en projecten.

Doelstellingen

We willen ons rijke erfgoed op diverse manieren toegankelijk en beleefbaar maken, op een laagdrempelige en voor zichzelf sprekende manier. Hiermee willen we Nijmegen nationaal, regionaal, maar ook internationaal op de kaart zetten als oudste stad van Nederland. Dit willen we doen door middel van het faciliteren en subsidiëren van initiatieven die daar toe een bijdrage leveren. Van kleinschalige initiatieven door particulieren tot grote publiekstrekkers die bijdragen aan de aanwijzing van de Limes als Unesco-werelderfgoed.

Onder het verbeelden van het verleden verstaan we het beleefbaar maken van de in de stad aanwezig erfgoed door onder andere activiteiten, tentoonstellingen, publicaties, 3D-animaties, augmented reality, oral history en living history. Activiteiten, evenementen en educatie ondersteunen het verhaal en maken de geschiedenis nog meer beleefbaar.

In 2014 hebben we ons gecommitteerd aan het voordragen van het Nederlandse deel van de Romeinse Limes tot Unesco-werelderfgoed. Nijmegen neemt een bijzondere plek in binnen dit deel van de Limes, namelijk als locatie van waaruit in het laatste kwart van de 1e eeuw na Chr. de Limes op Nederlands grondgebied definitief gestalte kreeg.
Een belangrijk onderdeel van het aanwijzingstraject is het zichtbaar en beleefbaar maken van de Limes-locaties voor het publiek. Een groot deel van ons budget van Verleden Verbeeld zullen we daarom de komende jaren inzetten voor projecten die samenhangen met de Limes.

Hoofdstuk 1 Kaders

In dit hoofdstuk schetsen we de kaders, die kaderstellend zijn voor het uitvoeringsprogramma voor de komende jaren.

De collectie als basismateriaal

Oude gebouwen en archeologische vondsten wekken historische sensatie op, het sentiment dat wordt opgeroepen als we in een oude kerk rondlopen of door een oud kasteel. Bezoekers vinden de ervaring van de historische sensatie een waardevol onderdeel van een bezoek aan een stad. Denk aan het gevoel dat een rondgang door De Bastei oproept. We nemen daarom het nog aanwezige erfgoed als uitgangspunt. Erfgoed dat zichtbaar en niet-zichtbaar is, erfgoed buiten in de openlucht, in het museum, het archeologisch depot en in archieven.

De gebouwen en objecten uit het verleden maken het best de geschiedenis zichtbaar. Bijzonder aan Nijmegen is dat we uit alle perioden van onze geschiedenis erfgoed hebben. De tijd heeft niet stil gestaan in onze stad. In Nijmegen is door de eeuwen heen gewerkt, gewoond en geleefd. Er is oorlog geweest en vrede. Continue ontwikkelingen hebben niet tot het stilzetten van de tijd geleid. *In Nijmegen is 2000 jaar geschiedenis zichtbaar.* De Romeinen hebben hun sporen nog in de grond achtergelaten, maar de lijn Burchtstraat – Stikke en Lange Hezelstraat stamt ook uit de Romeinse tijd en is wel zichtbaar aanwezig. Ook in Museum het Valkhof en in het archeologisch depot zijn bijzondere vondsten uit de Romeinse tijd te zien. Uit de Middeleeuwen hebben we nog vele gebouwen en structuren in onze binnenstad. Denk aan de Nicolaaskapel en Barbarossaruïne, maar ook aan de Stevenskerk en vele huizen in de Lange Hezelstraat. De zestiende en zeventiende eeuw zijn op de Grote Markt goed zichtbaar. De negentiende eeuw ligt als een gordel om de binnenstad. De Tweede Wereldoorlog heeft zijn sporen nagelaten door een gat in het centrum te slaan, waar nu bijzondere wederopbouwbebouwing prijkt. Sociaal Nijmegen is zichtbaar in de stadsvernieuwing van de Benedenstad. *Al deze fasen uit de geschiedenis zijn nog zichtbaar aanwezig en dat alles samen is de kracht van Nijmegen!*

Verhaallijnen als uitgangspunt

Nijmegen, oudste stad betekent voor ons ruim 2000 jaar stadsgeschiedenis. Het gaat dan niet alleen om de Romeinse stad Ulpia Noviomagus, die als eerste stad in het huidige Nederland Romeinse stadsrechten kreeg. Het gaat ook om de tijd daarvoor en de tijd daarna. De geschiedenis van onze stad laat zien dat de plek waar nu Nijmegen ligt al heel lang een geliefde woon- en vestigingsplek is. En sinds de Romeinse tijd is er sprake van continue bewoning. Nijmegen kent sindsdien een stedelijke ontwikkeling, die tot op de dag van vandaag doorgaat.

We hebben vier verhaallijnen geformuleerd die het verhaal van *Nijmegen oudste stad* vertellen. De verhaallijnen vertellen de verhalen achter het erfgoed. Van elke verhaallijn hebben we verschillende monumenten, objecten en archeologische sites. Ook de Nijmeegse canon past binnen deze verhaallijnen.

Verhalen van aanvallen, verdedigen, oorlog & vrede	*Verhalen van levensader de Waal*	*Verhalen van geloof, verering, overtuiging, rebellie*	*Verhalen van huis en haard – hoe de Nijmegenaren leefden*
Dankzij de strategische ligging van de stuwwal, hoog boven de Waal, heeft Nijmegen een geschiedenis van meer dan 2000 jaar. Het was deze plek waar militaire posten werden opgericht en waar koningen, keizers, graven en hertogen verbleven. De Romeinse Limes werd vanuit deze plek bestuurd. Dankzij de strategische ligging is Nijmegen onderdeel geweest van meerdere verdedigingslinies en waren we frontstad in een grensregio.	*Door de hele stadsgeschiedenis zorgde de rivier de Waal als een levensader voor vruchtbaar landbouwgebied, bloeiende handel en de vestiging van industrie. De landschappelijke ligging maakte Nijmegen daarnaast een aantrekkelijke vestigingsplaats voor welgestelden.*	*De ontwikkeling van Nijmegen is sterk beïnvloed door haar religieuze en ideologische historie. Dit thema gaat over de verering van goden in de prehistorie en de Romeinse tijd, de bekering tot het katholicisme, de komst van de protestanten en de revival van de katholieken in de 19e eeuw, maar ook over ideologie: socialisme, communisme, en 'dwars' zijn van alle tradities.*	*Dit thema gaat over wonen in Nijmegen, maar ook over de mensen die er leefden. Afgespiegeld aan de ontwikkeling van het wonen ontwikkelden zich ook de levensomstandigheden van de Nijmegenaren. En daarmee hun welzijn en culturele identiteit. Daarbij horen zaken als gezondheid, voeding, kleding, beweging, vertier en culturele beleving.*

De komende jaren nemen we de verhaallijn *Verhalen van aanvallen, verdedigen, oorlog & vrede* als uitgangspunt voor ons beleid. Binnen deze verhaallijn valt een aantal bijzondere gebeurtenissen die belangrijk zijn geweest voor de Nijmeegse geschiedenis en die de komende jaren extra aandacht verdienen, namelijk:

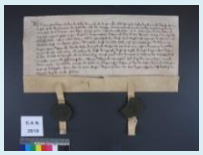
- **75 jaar vrijheid**: in verband met de herdenkingen van 75 jaar Operatie Market Garden en 75 jaar bevrijding;
- **Nijmegen als stad van de Romeinse Limes**: in het kader van de aanwijzing van de Limes tot Unesco-werelderfgoed;
- **750 jaar Stevenskerk**: omdat het in 2022 750 jaar geleden is dat de Stevenskerk is ingewijd, nadat de kerk op het Valkhof had moeten wijken voor versterking van de burcht. De Stevenskerk zou als Nijmeegse hoofdkerk een vaste plaats in het stedelijke leven verwerven.

We zetten deze thema's daarom centraal voor ons uitvoeringsprogramma Verleden Verbeeld voor de komende jaren. Met deze thema`s plaatsen we de Nijmeegse geschiedenis in nationale context (75 jaar vrede), in internationale context (Romeinse Limes) en belichten we een belangrijk Nijmeegs icoon, namelijk de Stevenskerk.

Voor de verhaallijn *Verhalen van aanvallen, verdedigen, oorlog & vrede* gaan we onderzoeken laten doen naar de rol van Nijmegen bij verschillende verdedigingslinies in ons land, zoals de Limes, de ooster- en zuiderfrontier in de Tachtigjarige Oorlog, de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de IJssellinie ten tijde van de Koude Oorlog.

Ook binnen onze overige beleidspijlers uit de Nota Cultureel Erfgoed (bescherming & instandhouding en Duurzame Ruimtelijke Ontwikkeling) maken we de koppeling met de verhaallijn *Verhalen van aanvallen, verdedigen, oorlog & vrede*. We zetten ons bijvoorbeeld in voor behoud en ontwikkeling van militair erfgoed, zoals forten, bunkers en kazematten. Bij bijvoorbeeld herbestemmingsprojecten zullen we het verhaal van het erfgoed in relatie tot de verhaallijn vertellen.

Voorbeelden van erfgoed bij de verhalen

Tijdslijn	Verhalen van aanvallen, verdedigen, oorlog en vrede	Verhalen van levensader de Waal	Verhalen van geloof, verering, overtuiging en rebellie	Verhalen van huis en haard
Prehistorie	 Beslag prehistorische strijdwagen	 Potje met cryptotekens	 Grafheuvels ca. 1500 v. chr.	 Klokbeker 2200 v. chr.
Romeinen	 Legerplaats Hunerberg	 Visnet verzwaarder	 Tempels Maasplein	 Thermen Honigterrein
	 Stadspoort Ulpia	 Wijnamforen	 Godenpijler	 Ulpia Noviomagus
500	 Ringmuur Valkhofburcht	 Zaligestraat: aanleggen kades	 Nicolaaskapel	 Kralenketting 6e/7e eeuw
	 Kronenburgertoren	 Nijmegen Hanzestad	 Stevenskerk	 Stadskastelen
	 Stadsmuur	 Besiendershuis	 Mariënburgkapel	 Gebroeders van Lymborch

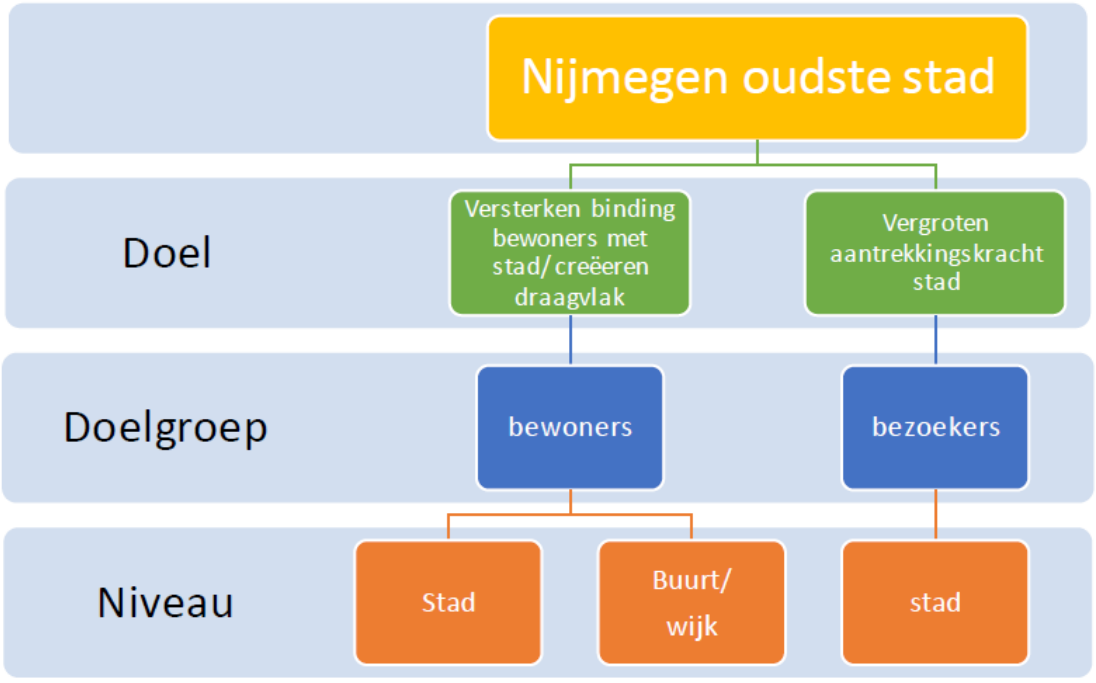
1500	 St. Anthonispoort	 Jan van Goyen Nijmegen en de Waal	 Glashuiskapel	 Café de Blauwe Hand
	 fort Knodsenburg	 Grote Markt met Waag	 Latijnse School	 Hendrik Hoogers met 18e eeuws interieur
	 Belvederetoren	 Warmoezeniers Lent	 Synagoge	 Landgoederen en buitenplaatsen
	 Fort Beneden-Lent	 Havenkraan	 Katholieke revival	 19e-eeuwse stadsuitleg
1900	 Kazematten 1936	 Waalbrug 1936	 Katholieke kloosters	 Tuindorpen
	 IJssellinie Koude Oorlog	 Industriële ontwikkeling	 Piersonrellen	 Schouwburg

Inwoners en bezoekers

Onze doelgroep is tweeledig. Enerzijds richten we ons op inwoners, anderzijds op bezoekers.

Voor de Nijmegenaren vertellen we het verhaal achter de erfgoedcollectie. Waarom vinden we het als gemeente belangrijk dat ons erfgoed wordt behouden, welke objecten en gebouwen vertellen welk deel van het verhaal van onze geschiedenis, waarom is Nijmegen de oudste stad van Nederland. We sluiten met onze verhaallijnen aan bij de Canon van Nijmegen en de tijdvakken uit het geschiedenisonderwijs.

Voor bezoekers richten we ons vooral op projecten die bijdragen aan het vergroten van de aantrekkingskracht van de stad. We concentreren ons daarbij vooral op de binnenstad. We gaan hiervoor nauw samenwerken met de beleidsvelden economie, citymarketing en toerisme.

Communicatie

We gaan een communicatiestrategie opstellen, waarmee we eenduidig gaan communiceren over *Nijmegen oudste stad*. Uitgangspunt is dat in Nijmegen 2000 jaar geschiedenis zichtbaar is. We zijn trots op ons verleden. Dankzij de strategische ligging van Nijmegen kennen we meer dan 2000 jaar stadsontwikkeling. Uit al die perioden hebben we nog veel gebouwen, objecten, archeologisch erfgoed en archiefmateriaal.

Samen met partijen in de stad gaan we onderzoeken wat nodig is om meer eenduidig te communiceren over *Nijmegen oudste stad*. We stemmen dit af met het uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie. Mogelijke instrumenten zijn een gezamenlijk

logo, marketingstrategie en een historische tijdlijn met de hoogtepunten van de Nijmeegse geschiedenis.

We gaan jaarlijks een Erfgoedkalender opstellen, waarop de verschillende cultuurhistorische activiteiten en evenementen vermeld staan. Deze wordt ook extern beschikbaar gesteld.

We communiceren altijd bij bijzondere archeologische vondsten. Tevens gaan we communiceren over ons bestaande erfgoed en bijzondere ontdekkingen, bijvoorbeeld bij bouwhistorisch onderzoek of restauraties.

Educatie

Erfgoededucatie zien wij als een van de belangrijkste middelen om onze inwoners te informeren over en te betrekken bij de geschiedenis van Nijmegen. We maken hierbij onderscheid tussen erfgoededucatie voor het primair en voortgezet onderwijs en publieksbereik voor volwassenen.

De rol van de gemeente is om een overkoepelende erfgoedlijn uit te dragen.

Het doel van erfgoededucatie(onderwijs): leerlingen laten ontdekken waarom Nijmegen de oudste stad van Nederland is en wat dit inhoudt. Door jongeren in aanraking te laten komen met de geschiedenis van hun stad, begrijpen ze waar ze vandaan komen en wordt de basis gelegd voor een latere waardering voor geschiedenis en erfgoed in het algemeen. De drie kernbegrippen voor erfgoededucatie zijn kennis, identiteit en waardering. Via onderwijs komen alle kinderen, ongeacht hun achtergrond, in aanraking met erfgoed. Daarom zien wij het als gemeentelijke taak om erfgoededucatie te coördineren en stimuleren.
We willen daarom de komende jaren tijdvakroutes *Nijmegen oudste stad* (eventueel inclusief ondersteunende lesbrieven) gaan ontwikkelen. Hiermee willen we leerlingen zelf laten ontdekken waarom Nijmegen de oudste stad van Nederland is en wat dat betekent. Ook willen we het erfgoed in de stad, de historische Nijmeegse plekken, gebouwen en voorwerpen, benutten om de lesstof uit de geschiedenisboeken dichterbij de leerlingen te brengen.

De afgelopen jaren is er vanuit de gemeente het initiatief genomen om een netwerk van aanbieders van erfgoededucatie op te zetten. Het streven is om gezamenlijk een doorlopende leerlijn op te stellen.

De gemeente gaat de Open Monumenten Klassendag jaarlijks aanbieden, gekoppeld aan het jaarthema van Open Monumentendag.

Elk jaar zullen we een programmavoorstel educatie, met daarin ook aandacht voor de in het uitvoeringsprogramma Verleden Verbeeld benoemde jaarthema's, uitwerken.

Publieksbereik

We gaan de vier verhaallijnen gebruiken voor publieksbereik bij ruimtelijke projecten. Bij veel ruimtelijke projecten speelt erfgoed een rol. Denk aan archeologische opgravingen om

nieuwbouw te realiseren of aan behoud en ontwikkeling van gebouwen en historische structuren. Erfgoed geeft identiteit aan deze ruimtelijke ontwikkelingen en biedt inspiratie. De geschiedenis van de plek zegt iets over waarom de locatie is zoals hij is. Door dit erfgoed te behouden bij de ontwikkelingen blijft de geschiedenis zichtbaar. We vinden het belangrijk dat nieuwe inwoners weten wat de geschiedenis van hun nieuwe buurt is en waarom onderdelen van deze geschiedenis (gebouwen, objecten en structuren) behouden blijven. Ook vinden we het belangrijk dat onze inwoners betrokken worden bij de archeologische opgravingen.
Als gemeente vinden we het onze verantwoordelijkheid om inwoners te informeren over onze inzet voor behoud en ontwikkeling van erfgoed en om draagvlak te creëren. Wat gaan we daarvoor doen:

- Binnen ruimtelijke ontwikkelingen budget reserveren om te communiceren over bijzondere archeologische vondsten of inpassing van erfgoed.
- Meer gebruik maken van social media
- Speerpunt: Limes (Romeinse tijd).
- Gestructureerder berichten de wereld in sturen aan de hand van het communicatieplan en de vier verhaallijnen.

Partners

Er is veel energie in de stad als het gaat om het organiseren van cultuurhistorische activiteiten en evenementen. Nijmegen heeft talrijke enthousiaste (cultuur)historische verenigingen, stichtingen en instellingen. Ook wijkverenigingen zetten zich in voor de geschiedenis van hun wijk. Deze verenigingen, stichtingen en instellingen organiseren veel cultuurhistorische activiteiten. Daarnaast zijn ontwikkelaars en corporaties belangrijke partijen om bij ruimtelijke ontwikkelingen het verleden van de plek zichtbaar te maken. Verder zijn particulieren de belangrijkste ambassadeurs van ons erfgoed.

Wel denken we dat er nog veel te halen valt in coördinatie en afstemming tussen de verschillende activiteiten. Het netwerk dat samen het weekend 024geschiedenis organiseert is een goed voorbeeld van hoe met samenwerking meer te bereiken valt. Door te gaan werken met één verhaallijn/thema voor de komende vier jaar willen we betere afstemming met het cultuurhistorisch veld bereiken. De partijen in de stad weten wat we als gemeente de komende jaren gaan doen en waar we hun bijdrage voor vragen. Met het verstrekken van bijdragen willen we dit stimuleren. Op de Erfgoedkalender kunnen de diverse organisaties hun activiteiten en evenementen vermelden.

Hoofdstuk 2 Uitvoeringsprogramma 2019-2022

Er is jaarlijks €100.000,- beschikbaar voor het uitvoeringsplan Verleden Verbeeld. De uitvoering van Verleden Verbeeld is onderdeel van het programma Cultuur en erfgoed.

Met dit nieuwe kader gaan we ons budget voor Verleden Verbeeld (jaarlijks €100.000,-) gerichter inzetten voor projecten die passen binnen de thema's 75 jaar Vrijheid (2019), Romeinse Limes (2020 en 2021) en 750 jaar Stevenskerk (2022). Deze thema's passen binnen de rode draad die door onze geschiedenis loopt, namelijk de verhaallijn *Verhalen van aanvallen, verdedigen, oorlog en vrede* (Nijmegen verdedigingsstad).

Het kader is kaderstellend voor het verstrekken van bijdragen aan projecten en initiatieven uit het budget Verleden Verbeeld.

De gemeente Nijmegen heeft op 1 oktober 2018 de *Nijmeegse Kaderverordening Subsidies 2019 (NKS 2019)* vastgesteld. Voor het gehele budget hebben wij algemene uitgangpunten geformuleerd, zie bijlage 1.

Budgetverdeling

Op basis van ervaring, wensen en voorgaande kaders komen wij uit op een nieuwe verdeling van het budget. Door het budget onder te verdelen in deelbudgetten willen wij onder meer sturen op zowel diversiteit in aanbod en doelgroepen als ook samenhang tussen de verschillende initiatieven en projecten (bv. jaarthema's).

Vaste jaarlijkse bijdragen

Zowel 024geschiedenis als de Open Monumentendag zijn succesvolle jaarlijkse evenementen met hoge bezoekersaantallen. Op een aantrekkelijke en toegankelijke manier wordt de Nijmeegse en ook regionale geschiedenis ontsloten voor een breed publiek. Ze dienen een groot algemeen maatschappelijk en erfgoedbelang en zijn een voorbeeld voor een goede samenwerking van diverse partijen in de stad. De gemeente wil dit graag blijven stimuleren door middel van een jaarlijkse bijdrage.

De budgetten voor 024geschiedenis en Open Monumentendag worden iets verhoogd. Beide evenementen worden jaarlijks goed bezocht en de kosten om het te organiseren zijn hoger geworden.
De vaste jaarlijkse posten worden hieronder nader toegelicht.

024geschiedenis
Tijdens de Maand van de Geschiedenis (oktober) organiseert Nijmegen het evenement 024 geschiedenis Nijmegen. Een heel weekend staat Nijmegen in het teken van de Nijmeegese geschiedenis. Het programma is zeer toegankelijk en divers, van een pop-up museum, lezingen, rondleidingen, theater tot een historische vossenjacht en de jaarlijkse grote Nijmeegse Geschiedenis quiz.
Elk jaar sluit het evenement aan bij het thema van de landelijke Maand van de Geschiedenis. 024geschiedenis is een samenwerkingsproject van diverse cultuurhistorische organisaties, verenigingen en enthousiastelingen uit Nijmegen en

omgeving en wordt mede mogelijk gemaakt door de gemeente Nijmegen, MHV, Radboud Universiteit en de Maand van de Geschiedenis. Meer informatie is te vinden op: **https://www.024geschiedenis.nl/ .**

Open Monumentendag

Elk jaar tijdens het tweede weekend van september worden de jaarlijkse Open Monumentendagen georganiseerd. De rijke en boeiende geschiedenis van Nijmegen is op veel plekken in de stad zichtbaar. Tijdens de Open Monumentendag zijn diverse locaties gratis open voor het publiek en worden er o.a. lezingen en rondleidingen gegeven. Op een aantal locaties worden speciale kinderactiviteiten georganiseerd. Naast monumenten is ook het archeologisch depot van de gemeente Nijmegen geopend voor publiek.
Nieuw in 2018 was de activiteit 'Open Monumenten Klassendag' voorafgaand aan het weekend. Onder de titel 'Bestorm een fort' maakten circa 130 leerlingen van de bovenbouw van basisschool Het Talent op een actieve manier kennis met het Wijnfort Lent. Het doel van de klassendag is om kinderen al vroeg in aanraking te laten komen met erfgoed en monumenten. De klassendag is een samenwerking van de gemeente Nijmegen met het Open Monumentendag Comité. Het lesmateriaal voor in de klas is ontwikkeld door het Landelijk Bureau Open Monumentendag.
Meer informatie is te vinden op: www.hvng.nl/openmonumentendag.

Project Hanzesteden

De gemeente participeert in het promotieonderzoek naar de communicatie tussen Hanzesteden in de regio Keulen, waartoe ook Nijmegen behoorde, tussen ca. 1400 en 1650. Andere partners zijn naast verschillende Hanzesteden ook de provincies Gelderland, Overijssel en Limburg en de Radboud Universiteit. Meer informatie is te vinden op: www.hanzesteden.org.

Particuliere initiatieven

De gemeente Nijmegen wil de particuliere projecten blijven stimuleren. De middelen die beschikbaar zijn kunnen net het sluitstuk zijn of kunnen als aanjager worden ingezet om andere middelen te generen.
Projectvoorstellen maken kans op een bijdrage van maximaal € 3000,- uit het budget Verleden Verbeeld (totaal budget €12.000,-). Voor 2020 is er helaas geen budget beschikbaar.
De initiatieven dienen bij te dragen aan het zichtbaar maken van de Nijmeegse geschiedenis, breed gedragen te worden in de samenleving en openbaar en toegankelijk te zijn. Nieuw is dat deze initiatieven moeten aansluiten bij het jaarthema.
De ingezonden projectplannen werden beoordeeld door een voor deze gelegenheid samengestelde jury. De jury wordt voorgezeten door Dolly Verhoeven, bijzonder hoogleraar Nijmeegse en Gelderse geschiedenis aan de Radboud Universiteit.

Pareltjes en onverwachte ontdekkingen

Dit budget is gereserveerd voor verschillende doeleinden passend binnen educatie, publieksbereik en presenteren van monumenten.

Ontwikkeling educatieprojecten

Doel is om ontwikkelaars juist in de conceptfase middels een bijdrage te ondersteunen in de aanloopkosten van het ontwikkelen van duurzame educatieprojecten. Onder duurzaam verstaan we dat het project vaker ingezet kan worden. Ook stimuleren wij dat er educatieprojecten ontwikkeld worden voor niet alleen leerlingen van het basis- en voorgezet onderwijs, maar juist ook voor bijvoorbeeld nieuwkomers en oudere inwoners in de wijken en verzorgingshuizen.

(Gemeentelijke) educatie

Een deel van het budget wordt gereserveerd voor (gemeentelijke) educatie, omdat dat daarmee het bijzondere Nijmeegse erfgoed onder de aandacht wordt gebracht van leerlingen van het basis- en voortgezet onderwijs.

Ontsluiten en zichtbaar maken

Een deel van het deelbudget wordt beschikbaar gesteld voor initiatieven en projecten die bijdragen aan het ontsluiten en zichtbaar maken van onze pareltjes , zoals bijvoorbeeld bijzondere (archeologische) vondsten en unieke monumenten. Dit budget kan ook worden ingezet bij onverwachte ontdekkingen. Doel daarbij is wel dat de informatie beschikbaar wordt gesteld voor een groot publiek.

Presenteren monumenten

Onze monumenten maken bij uitstek het verleden zichtbaar. Bij verbouwingen komt het nog wel eens voor dat ontdekkingen over de geschiedenis van het monument worden gedaan. Bijvoorbeeld bijzondere muurschilderingen, oude kelders of constructies. Om meer te weten te komen over de geschiedenis van zo`n monument en de ontwikkeling van de stad, is het soms belangrijk om onderzoek te laten doen naar deze ontdekkingen. Door de informatie te delen met onze inwoners, betrekken we ze bij ons erfgoed en past dit binnen de doelstellingen van ons programma Verleden Verbeeld. De gemeente is opdrachtgever voor de onderzoeken en presentatie.

Thema onderwerpen

75 jaar herdenking bombardement, Market Garden en vrijheid

Het thema voor 2019 is de herdenking van het bombardement, Operation Market Garden en de daaropvolgende bevrijding. Een groot gedeelte van het budget (€48.000,-) zal gereserveerd en besteed worden aan initiatieven en activiteiten die passend zijn bij dit thema. Daarbij geldt dat de initiatieven en activiteiten die passen bij de herdenking van de vrijheid in 2020, al in 2019 aangevraagd moeten worden. Uitvoering of realisatie zal in 2020 plaatsvinden.

Limes

In 2020 zal bijna het gehele budget (€90.000,-) ingezet worden voor de UNESCO nominatie. Dit gedeelte is gereserveerd voor initiatieven voor het beleefbaar en zichtbaar maken van de Romeinse Limes. Een Plan van Aanpak, als ook een draaiboek voor 2020 en de jaren

erna volgen nog. In 2021 (€21.616,-) en 2022 (€20.000,-)is er ook een gedeelte van het budget hiervoor gereserveerd.

750 jaar Sint Stevenskerk

In 2022 wordt €30.500,- gereserveerd voor projecten en initiatieven die aansluiten bij het thema 750 jaar Sint Stevenskerk. De voorganger van de huidige Stevenskerk stond op het Valkhof, op de plek waar tegenwoordig de restanten van de Gertrudiskapel te vinden zijn. Zeer waarschijnlijk was de Nijmeegse parochiekerk reeds vanaf de vroege middeleeuwen gewijd aan de heilige Stefanus. In 1249 moest het kerkgebouw op het Valkhof wijken voor versterking van de burcht. De nieuwe kerk werd gebouwd op een centrale plek in de middeleeuwse stad, op de Hundisburg.

Begroting

Project	2019 Thema: 75 jaar Market Garden en vrijheid	2020 Thema: Faces en Fences: Limes	2021 Thema: Faces en Fences: Limes	2022 Thema: 750 jaar Sint Stevenskerk
Vaste jaarlijkse bijdragen	€15.000,-	€15.000,-	€15.000,-	€15.000,-
Particulier initiatieven	€12.000,-		€12.000,-	€12.000,-
Pareltjes en onverwachte ontdekkingen	€25.000,		€25.000,-	€25.000,-
Publieksbereik in het kader van de UNESO nominatie van de Romeinse Limes	-	€90.000,-	€21.616,-	€20.000,-
Initiatieven in het kader van 75 jaar herdenking bombardement, Market Garden en vrijheid	€48.000,-			
Initiatieven in het kader van de UNESCO nominatie van de Romeinse Limes			€26.384,-	
Initiatieven in het kader van viering 750 jaar Sint Stevenskerk				€28.000,-
Totaal	€100.000,-	€105.000,-[1]	€100.000,-	€100.000,-

[1] Eenmalige overschrijding van het budget.

Tot slot

De gemeente blijft actief op zoek naar de mogelijkheden die zich voordoen om het verleden van de stad dichter bij de inwoners en bezoekers van Nijmegen te brengen. Contact houden en samenwerken met cultuurhistorische partners en inwoners in de stad is daarbij belangrijk, met als doel het realiseren van aansprekende projecten die breed worden gedragen door de stad. Het zichtbare, rijke verleden van Nijmegen wordt al door velen aantrekkelijk gevonden, zoals uit publieksonderzoek blijkt.
Verleden Verbeeld kan daar een extra dimensie aan geven, zodat de stad nog meer kan profiteren van haar verleden. Nijmegen is de oudste stad van Nederland en is daar trots op!

Bijlage 1 Algemene uitgangspunten[2]

De gemeente heeft algemene uitgangspunten geformuleerd voor projectvoorstellen en aanvragen voor bijdragen vanuit het budget Verleden Verbeeld. Zo willen wij onder meer sturen op zowel diversiteit in aanbod en doelgroepen als ook op samenhang tussen de verschillende initiatieven en projecten (bv. jaarthema's). Projectvoorstellen en aanvragen worden op onderstaande algemene uitgangspunten beoordeeld.

Algemene uitgangspunten voor bijdragen vanuit het budget Verleden Verbeeld zijn:

1) Toegevoegde waarde van het aanwezige erfgoed voor de stad.
2) Toegankelijk en herkenbaar
3) Betrekken van inwoners
4) Duurzaam
5) Gemeente als verbinder, netwerken en facilitator
6) Uitgangspunt verhaallijn *Verhalen van aanvallen, verdedigen, oorlog & vrede.*

Ad 1) toegevoegde waarde van het aanwezige erfgoed voor de stad
Met Verleden Verbeeld willen we met verschillende partners in de stad de rijke geschiedenis van Nijmegen nog beter zichtbaar en ervaarbaar maken. Doel is om meer te kunnen profiteren van de Nijmeegse Geschiedenis. De focus ligt binnen Verleden Verbeeld op het benutten van het in de stad aanwezige erfgoed. Dit doen wij vanuit de gedachte dat erfgoed een grote maatschappelijke en economische waarde heeft voor onze stad. De toegevoegde waarde van erfgoed komt goed tot uitdrukking in erfgoed als belangrijke sociaal – economische locatiefactor, in de bijdrage aan de stedelijke identiteit en aan de belevingswaarde van de stad. Een sterke aanwezigheid van cultureel erfgoed kan helpen om bezoekers, bedrijven en instellingen naar de stad te lokken en degenen die daar al wonen aan de stad te binden. Erfgoed dient daarmee een maatschappelijk belang.

Ad 2) Toegankelijk en herkenbaar
Projecten en initiatieven dienen toegankelijk en duidelijk herkenbaar te zijn voor een groot publiek. Hierdoor wordt erfgoed laagdrempelig en beter te begrijpen.

Ad3) Betrekken van inwoners
Als het gaat om het benutten van de toegevoegde waarde van erfgoed, zijn de inwoners onze ervaringsdeskundigen. Zij ervaren de effecten van de erfgoedprojecten. Wij willen dat onze inwoners actief betrokken worden. Enerzijds door gebruik te maken van de expertise en input van inwoners, anderzijds door initiatieven en projecten voor de inwoners te organiseren en te ontwikkelen. Hierdoor ontstaat brede draagvlak voor ons erfgoed. Enthousiaste inwoners zijn de beste ambassadeurs voor het behoud van ons erfgoed!

Ad 4) Duurzaam
Producten als lespakketten, rondleidingen, (fiets)routes en dergelijke dienen duurzaam te zijn. Dat wil zeggen dat deze producten, al dan niet via een cultuur-aanbieder, over een langere periode meerdere malen ingezet kunnen worden.

[2] De gemeente Nijmegen heeft op 1 oktober 2018 de Nijmeegse Kaderverordening Subsidies 2019 (NKS 2019) vastgesteld. Deze verordening is ook van toepassing voor de bijdragen uit het budget Verleden Verbeeld.

Ad 5) Gemeente als verbinder, netwerker en facilitator
De gemeente is steeds minder vaak initiatiefnemer van erfgoedprojecten. We merken dat mensen zelf willen bijdragen met goede ideeën en deze ook uit willen en kunnen voeren. Wel is vaak nog de hulp van de gemeente nodig als verbinder, netwerker en facilitator om projecten gerealiseerd te krijgen. Voor de gemeente is uiteraard een aantoonbaar algemeen belang een voorwaarde bij het helpen van inwoners om ideeën tot ontwikkeling te brengen. Dat doen we soms door te helpen en te ondersteunen, maar ook door ideeën in zijn geheel op te pakken en uit te voeren.

Ad 6) Uitgangspunt verhaallijn *Verhalen van aanvallen, verdedigen, oorlog & vrede*
Binnen deze verhaallijn vallen een aantal bijzondere gebeurtenissen die belangrijk zijn geweest voor de Nijmeegse en die de komende jaren extra aandacht verdienen, namelijk:

- **75 jaar vrijheid**: in verband met de herdenkingen van het bombardement, Operatie Market Garden (in 2019) en 75 jaar bevrijding (in 2020).
- **Nijmegen als stad van de Romeinse Limes**: in het kader van de aanwijzing van de Limes tot Unesco-werelderfgoed;
- **750 jaar Stevenskerk**: omdat het in 2022 750 jaar geleden is dat de Stevenskerk is ingewijd, nadat de kerk op het Valkhof had moeten wijken voor versterking van de burcht.

De activiteiten en initiatieven waarvoor subsidie wordt aangevraagd dienen aan te sluiten bij het dan geldende jaarthema (behalve het deelbudget Pareltjes en onverwachte ontdekkingen). Voor de herdenking van 75 jaar bevrijding in 2020 dient in 2019 al subsidie te worden aangevraagd. Er is in 2020 geen budget beschikbaar. De initiatieven dienen dan wel in 2020 te worden uitgevoerd.
Door dit uitgangspunt te stellen komt er meer samenhang in de verschillende activiteiten en projecten. Het jaarthema wordt hierdoor verder onder de aandacht gebracht, waarmee meer interesse en draagvlak bij inwoners en ook bezoekers wordt nagestreefd.

Bijlage 2: korte terugblik op 2017 en 2018

	begroting 2017	besteed 2017	begroting 2018	voorzien 2018
Nijmegen graaft verder	35000	16381,36	17000	10317,8
Uit het depot terug naar de stad	20000	6918,61	10000	10000
Open monumentendag/24 Nijmeegse geschiedenis	7000	7000	8000	8000
Nijmegen historische stad	23000	37616,15	50000	56251
Particuliere initiatieven	12000	12221	12000	12000
Onvoorzien	3000	3121	3000	2920
	100.000	**83.258,12**	**100.000**	**99.484,9**

In 2017 is het beschikbare bedrag niet helemaal besteed.

Nijmegen graaft verder

Onder de post 'Nijmegen graaft verder' is een aantal activiteiten gerealiseerd, met als doel om archeologisch onderzoek onder de aandacht van het publiek te brengen. Tijdens de rioleringswerkzaamheden in maart in de Rembrandtstraat is door middel van een folder en borden op straat informatie gegeven over de sporen van het Romeins amfitheater dat daar ooit heeft gelegen. Er kwamen echter geen nieuwe sporen tevoorschijn.

De landelijke Romeinenweek tijdens de voorjaarsvakantie in mei was aanleiding voor twee activiteiten. In de centrale vestiging van de Openbare Bibliotheek nam een archeoloog deel aan een reeks lezingen over de Romeinse tijd. Dit werd georganiseerd door Romeinen.nu. Verder vond in het wijkcentrum De Biezantijn een open dag plaats met als thema 'lag er een amfitheater in Nijmegen-west?'. De bedoeling was om samen met de inwoners van de wijk te onderzoeken of in de Romeinse stad Ulpia Noviomagus plaats was voor een amfitheater. Door de tot nu toe bekende sporen te presenteren en te kijken naar de indeling van andere Romeinse steden, zou de bezoeker kennis maken met de Romeinse stad, maar ook met de manier waarop archeologen tot conclusies komen. De vestiging van de openbare bibliotheek in het wijkcentrum organiseerde een quiz over Romeins Nijmegen. Ondanks de aanwezigheid van een re-enactor groep gladiatoren trok de open dag niet meer dan 100 bezoekers.

De open dag in maart op de opgraving aan de Zandseplas trok meer bezoekers: 300 kinderen van 3 scholen in Nijmegen-Noord zijn op bezoek geweest. Tijdens het open

monumentenweekend stelde het archeologisch depot van de gemeente de deuren open. Ongeveer 100 bezoekers hebben kennis kunnen nemen van de recente opgravingen in Nijmegen. Voor de archeo-academy, een reeks lezingen bij de archeohotspot in Museum het Valkhof, hebben twee archeologen een lezing verzorgd over archeologie in Nijmegen.

In mei vond de presentatie plaats van de fietsroute Luxe achter de Limes, in combinatie met de app Luxe achter de Limes. Het project is samen met de gemeentes Wijchen en Heumen uitgevoerd met subsidie van de provincie Gelderland. Er zijn nieuwe sfeerbeelden gemaakt, die op informatieborden, op de website Spannende Geschiedenis en de app zijn te bekijken. Via de app zijn de beelden zelfs 360 graden rond te draaien. Er is ook een interactief museum en een quiz te spelen. In Nijmegen is bovendien voor het terrein van het Honigcomplex een bank gerealiseerd voor de locatie waar in de Romeinse tijd een openbaar badhuis lag. Daarop kunnen de fietsers uitrusten en zelfs hun telefoon opladen op zonne-energie.

De realisatie van een 51e canonvenster over visualisaties van het verleden in Nijmegen in het Huis van de Nijmeegse Geschiedenis valt onder ‘Uit het depot terug naar de stad’. Onder post ‘Nijmegen historische stad’ vallen de meeste projecten. Op de Kwikstaarthof is een informatiebord geplaatst, waarop een sfeerbeeld weergeeft hoe het er daar in de Romeinse tijd uitgezien moet hebben.

Nijmegen Historische stad

De meeste onder de post ‘Nijmegen historische stad’ vallen bijdrages aan projecten van andere instellingen, zoals een bijdrage aan de gratis, regionaal verspreide krant Remember September over operatie Market Garden in september 1944. Ook de tentoonstelling ‘Vier kwartieren in Gelderland’ een initiatief van Erfgoed Gelderland, waarbij de St. Stevenskerk als locatie deelnam, kreeg een bijdrage. Een project van de Radboud Universiteit, een escaperoom met als thema studentenverzet in de Tweede Wereldoorlog’, ontving een bijdrage.

Tijdens de eerste regatta van de roeivereniging ‘Trajanus’ werd de Romeinse galei Victoria te water gelaten in de Spiegelwaal. Het publiek kon meeroeien en zo de Romeinse tijd op een bijzondere manier beleven. Het Gilde verzorgde in de maanden mei tot en met

augustus rondleidingen in de historische kelders van het stadhuis, met een financiële bijdrage vanuit Verleden Verbeeld.

Tenslotte verzorgde 'Onze Waal' een inspiratiebijeenkomst en een educatief project over de Mauritslinie door een bijdrage.
Voor de organisatie van het Open Monumentenweekend en de 24 uur van de Nijmeegse Geschiedenis is een bijdrage geleverd. Deze evenementen zijn elk jaar succesvol. Voor de 24 uur werd naast de programmering ook een mobiel frame voor een pop-up museum gerealiseerd. (hier nog iets wervend bij over verschillende partners etc.).

Particuliere initiatieven
Vanuit 'Particuliere Initiatieven' zijn bijdrages geleverd aan vier projecten: een fototentoonstelling op het Honigcomplex over het werken in de fabrieken in Nijmegen-west, een life-stream tijdens de laatste voorstelling Vonk, een bijdragen aan de voorstelling Vertel nog eens over vroeger van theatergroep Gras en een expositie over de Nijmeegse filmer Joris Ivens van Nijmegen blijft in beeld.

Aanpassing begroting 2018
De besteding in 2017 is aanleiding geweest om de begroting voor 2018 aan te passen. Voor de post 'Nijmegen graaft verder' en 'Uit het depot terug naar de stad' is het bedrag verlaagd naar respectievelijk € 20.000 en € 10.000.
Voor de uitvoering van de Open Monumentendag en de 24 uur van de Nijmeegse geschiedenis is de bijdrage verhoogd naar € 8000. Voor deze evenementen blijkt een groeiende belangstelling als gevolg van de kwaliteitsimpuls die het in 2016 heeft gekregen. Er is een stabiel platform ontstaan van samenwerkende partijen, die elkaar elk jaar weer weten te vinden. De programmering van de 24 uur van de Nijmeegse Geschiedenis is succesvol. De aansturing van al deze activiteiten is in handen van de gemeente Nijmegen, de Radboud Universiteit, Museum Het Valkhof, het Huis van de Nijmeegse Geschiedenis en Erfgoed Gelderland.

De post 'Nijmegen historische stad' is verhoogd naar € 47.000. Dit is naar aanleiding van het bedrag van € 37.616,15 dat daarvoor in 2017 is uitgegeven. Daarbij is met een aantal extra uitgaven rekening te houden. Voor het project Hanzesteden is besloten om in de jaren 2018 – 2021 per jaar een vast bedrag van € 2500 te verstrekken aan de Radboud Universiteit. Tenslotte was al voorzien dat de bijdrage van € 15.000 aan de realisatie van het kunstwerk van Andreas Hetfelt zou worden betaald.

In 2017 is de post ‘Particuliere Initiatieven’ met € 221 overschreden en de post ‘Onvoorzien’ met een bedrag van € 121 . Dat is geen aanleiding geweest om de posten voor 2018 te verhogen.

Aan het Open Monumentenweekend en de 24 uur van de Nijmeegse Geschiedenis en het onderzoek over de Hanzesteden aan de Radboud Universiteit zijn dit jaar bijdragen verstrekt. Evenals een bijdrage ten behoeve van de realisatie van het kunstwerk ‘Romeins masker’ door Andreas Hetfelt’ en de Remember September krant van 2018.

Verder is een bijdrage verstrekt aan de het Nederlands Auschwitz Comité voor de realisatie van het Nationaal Holocaust Monument. Het Duitse kanon dat sinds 1947 op de helling staat onder de Belvédère, is gerestaureerd en zal binnenkort worden herplaatst.

Aan de volgende particuliere initiatieven is een bijdrage verleend: de openstelling van de grafkelder van de familie Goris in de St. Stevenskerk, een gedenkteken over de hulp die Nijmegen ontving van de stad Albany net na de oorlog, de openstelling van de meest oostelijke rivierkazemat op Veur-Lent, de openstelling van een aantal torens in het Kronenburgerpark en de realisatie van een film over de kaaisjouwers.

Bij de presentatie van een bijzondere archeologische vondst uit Nijmeegse bodem, het aardewerken potje van 2500 jaar oud met schrifttekens , zijn replica’s gemaakt. De vondst is nu te bezichtigen in Museum Het Valkhof. Een al eerder voorgenomen plan om een historisch straatnaambordje in de Eilbrachtstraat weer zichtbaar te maken, wordt momenteel gerealiseerd. Het resultaat zal begin 2019 zichtbaar zijn.

Er is een start gemaakt met het project dat samen met citymarketing wordt uitgevoerd om de lange geschiedenis van beide Hezelstraten meer zichtbaar te maken. Er is een huisstijl ontworpen en er zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd met de ondernemers. Het komend jaar wordt dit project nog vervolgd.